

Perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistustyöryhmälle

PERUSOPETUKSEN AIHEKOKONAIUUDET

Opetusneuvos Marja-Leena Loukola

Aihekokonaisuuksien tehtävä yleissivistyksen kokonaisuudessa

Aihekokonaisuudet ovat kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Niiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin.

Vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on seitsemän aihekokonaisuutta:

- Ihmisenä kasvaminen
- Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- Viestintä ja mediataito
- Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- Turvallisuus ja liikenne
- Ihminen ja teknologia

Aihekokonaisuudet ovat aiemmista opetussuunnitelmien perusteista poiketen normi. Nimetyille aihekokonaisuuksille on määritelty päämäärä, tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Tavoitteiden ja sisältöjen jakaminen vuosiluokille on jätetty paikallisessa opetussuunnitelmatyössä tehtäväksi. Aihekokonaisuuksien tavoitteiden ja sisältöjen näkyminen opetussuunnitelman perusteiden oppiaineiden kuvauksissa vaihtelee.

Aihekokonaisuuksilla on haluttu edistää ilmiökeskeistä opetusta ja varmistaa oppiainerajat ylittävien keskeisten teemojen monipuolinen käsittely. Aihekokonaisuuksiin liittyy myös keskeisten toimintavalmiuksien kehittämistä ja pyrkimystä järjestää opiskelua entistä enemmän oppimisen näkökulmasta. Aihekokonaisuuksilla on haluttu eheyttää opetusta sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti. Aihekokonaisuuksilla eheyttäminen nähtiin yhtenä keinona tukea yhtenäisen perusopetuksen todentumista.

Aihekokonaisuuksilla on tavoiteltu myös koulun työ- ja toimintakulttuurin kehittämistä. Oppiainerajat ylittävät teemat edellyttävät oppiaineiden ja opettajien välistä yhteistyötä, paikallisuuden huomioon ottamista ja yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Keskeinen tavoite on kehittää koulun toimintakulttuuria ja käytäntöjä vastaamaan opittua. Esimerkiksi osallistuvaa kansalaisuutta opitaan osallistumalla kouluyhteisön asioiden hoitoon ja vastuuta ympäristöstä muuttamalla arjen käytäntöjä ympäristöystävällisiksi. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatukselle ja opetukselle asetettuja tavoitteita.

Ihmisenä kasvaminen – aihekokonaisuus on luonteeltaan muista poikkeava. Ihmisenä ja oppijana kehittyminen sekä sosiaaliset taidot on nostettu ensimmäiseksi aihekokonaisuudeksi. Tällä on haluttu korostaa kaikissa oppimistilanteissa koulun peruskasvatustehtävää. Ihmisenä kasvaminen – aihekokonaisuuden päämääränä on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämänhallinnan kehittymistä. Tavoitteena on luoda kasvu ympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä. Tavoitteita ovat oman kasvun ja ainutkertaisuuden ymmärtäminen, oikean ja väärän ja esteettisten kokemusten tärkeyden tunnistaminen, oman oppimistyylin tunnistaminen ja kehittäminen sekä ryhmän ja yhteisön jäsenenä toimimisen oppiminen.

Paikallisten opetussuunnitelmien laadinnan tueksi Opetushallitus julkaisi kirjan ”Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa”. Siinä aihekokonaisuuksien normiluonteisuutta perustellaan muun muassa sillä, että muutosta kokonaisvaltaisempaan kasvatukseen ja opetukseen edellyttävät sekä oppimisteoreettiset ja pedagogiset näkemykset että yhteiskunnalliset muutokset. Siinä haastetaan koulun työyhteisö suunnittelemaan kustakin aihekokonaisuudesta läpi perusopetuksen kulkeva oppimispolku. Eri oppiaineet ottavat vastuun oppimispolun sisällöistä ja oppiaineiden väliseen yhteistyöhön etsitään teemoja. Toimintakulttuuria uudistetaan tukemaan opittua. Hyödynnetään koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja organisoimaan yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Vaikka aihekokonaisuuksien oppimiselle ja opetukselle ei ole suoraa arvioinnin velvollisuutta, se on opetuksellista toimintaa, jota pitäisi arvioida ja jonka tulosten pitäisi olla kehittämistyön lähtökohtana. Julkaisussa asiantuntijat avaavat monia näkökulmia kuhunkin aihekokonaisuuteen.

Aihekokonaisuudet edellisissä opetussuunnitelmien perusteissa ja niiden aseman kehittyminen

Koko peruskoulun ajan opetussuunnitelmien perusteilla on ohjattu opetuksen eheyttämiseen, vaikka tuntijako on ollut oppiainekohtainen. Aihekokonaisuudet ovat olleet yksi eheyttämisen keino.

Vuoden 1970 opetussuunnitelmien perusteissa komitea on sitä mieltä, että ainakin peruskoulun I-II luokilla tulisi toteuttaa keskitettyä tai osittaista kokonaisopetussuunnitelmaa kokoamalla näillä luokilla opetettava reaaliaine ympäristöopiksi ja pitämällä tätä opetuksen runkona, johon muuta ainesta rinnastetaan. Myöhemmillä luokilla eheyttämisen keinoiksi nimetään mm. eri oppiaineiden oppiaineksien ajoittaminen toisiaan tukeviksi peräkkäisiksi kursseiksi, periodiopiskelu, samanaikaisesti yhteenkuuluvien seikkojen käsittely eri oppiaineissa, aihekokonaisuudet tai läpäisyperiaate. Esimerkkeinä aihekokonaisuuksista mainitaan suomalaisen puun tie metsästä ulkomaankauppaan tai jonkin kehitysmaan ongelmiin tutustuminen. Läpäisyperiaatteella on tarkoitus opettaa mm. maapallon kaikkien kansojen arvostamista ja pyrkimystä ajatella ihmisten ongelmia maapallonlaajuisesti, taloudellisuuskasvatusta, terveydestä huolehtimista ja ympäristön biologisten elämänehtojen vaalimista, kansainvälisyyskasvatusta, perhekasvatusta ja joukkotiedotuskasvatusta. Oppiaine kansalaistaito pyrki harjaannuttamaan ja vakiinnuttamaan oppilaassa käytännön taitoja käyttäytymisessä, liikennekasvatuksessa, perhekasvatuksessa, terveyskasvatuksessa, tapaturmantorjunnassa ja ensiavussa, raittiuskasvatuksessa, väestönsuojelussa ja palotorjunnassa sekä taloudellisuuskasvatuksessa.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa 1985 sanotaan, että uutta tuntijakoa antaessaan valtioneuvosto edellytti jo oppimäärien laadinnassa opetuksen eheyttämiseen tähtääviä toimia. Ala-asteella oppilaanohjaus ja osittain ympäristöopin opetus ja yläasteella kansalaistaito tulee sisällyttää muiden oppiaineiden oppimääriin. Aihekokonaisuuksien opettaminen sujuu parhaiten, jos opettajat suunnittelevat yhdessä opetuksen järjestämisen.

Opetusta ja koulun toimintaa ohjaavat toimintaperiaatteet ja aihekokonaisuudet menevät osittain päällekkäin. Toimintaa ohjaaviksi periaatteiksi nimetään oppilaan persoonallisuuden monipuolinen kehittäminen, yhteiskunta, työelämä ja ammatinvalinta, jatko-opintokelpoisuus, elinympäristö ja luonnonsuojelu, kansallinen kulttuuri ja kansalliset arvot, kansainvälinen yhteistyö ja rauha, sukupuolten välinen tasa-arvo. Aihekokonaisuudet ovat kuluttajakasvatus, joukkotiedotuskasvatus, terveyskasvatus, laillisuuskasvatus, kansainvälisyyskasvatus, ympäristökasvatus, ihmissuhdekasvatus ja tasa-arvokasvatus sekä perhekasvatus. Aihekokonaisuudet kuvataan joidenkin oppiaineiden yhteydessä ja näkökulma on oppiaineesta kyseiseen aihepiiriin, yhteiskuntaan ja muihin oppiaineisiin. Aihekokonaisuuksien toteuttaminen on esitetty ohjeellisenä. Kunta voi lisätä niitä tai täsmentää niiden osuutta eri oppiaineissa. Aihekokonaisuuksilla on tarkoitus osoittaa oppimäärien integraation mahdollisuuksia.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa vuonna 1994 normi on se, että opetussuunnitelmaan sisällytetään useissa oppiaineissa opetettavia ja muussa koulutyössä huomioon otettavia aihekokonaisuuksia. Aihekokonaisuuksia nimetään, mutta koulu voi toiminta-ajatuksensa pohjalta suunnitella myös omia aihekokonaisuuksiaan. Aihekokonaisuuksien avulla opetussuunnitelmaan voidaan sisällyttää oppiainerajat ylittäviä tärkeitä ja ajankohtaisiksi arvioituja teemoja. Aihekokonaisuuksien kautta koulu voi reagoida nopeasti toimintaympäristönsä muutoksiin. Aihekokonaisuuksia voivat olla kansainvälisyyskasvatus, kuluttajakasvatus, liikennekasvatus, perhekasvatus, terveyskasvatus, tietotekniikan käyttötaito, viestintäkasvatus, ympäristökasvatus, yrittäjyyskasvatus. Aihekokonaisuudet toteutetaan eri oppiaineiden yhteistyönä, teemoina tai projekteina. Niiden toteutusta voidaan täydentää yläasteella valinnaisaineiden opetuksella. Aihekokonaisuudet tarjoavat luontevan yhteistyömahdollisuuden paikallisyhteisön kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa vuonna 2004 aihekokonaisuudet on nimetty ja ne ovat siten ensimmäistä kertaa normi. Aihekokonaisuuksille on määritelty päämäärä, tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Aihekokonaisuudet toteutuvat eri oppiaineissa niille luonteenomaisista näkökulmista oppilaan kehitysvaiheen edellyttämällä tavalla. Opetussuunnitelmia laadittaessa aihekokonaisuudet tulee sisällyttää yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tapahtumiin. Niiden tulee näkyä toimintakulttuurissa. Aihekokonaisuudet ovat ihmisenä kasvamisen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, turvallisuus ja liikenne sekä ihminen ja teknologia.

Opetussuunnitelmaseurannan tuottama tieto aihekokonaisuuksien toteutumisesta

Opetushallituksen tekemä kokeilijoiden opetussuunnitelmien analyysi vuonna 2005 osoitti, että prosessi opetussuunnitelmien perusteissa aihekokonaisuuksille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen täsmentämiseksi, oppimispolkujen rakentamiseksi, oppiaineiden välisen yhteistyön suunnitteluksi sekä toimintakulttuurin ja opetuksen yhdistämiseksi oli lähtenyt opetussuunnitelman perusteissa tarkoitettulla tavalla käyntiin vain muutamassa koulussa. Yli puolet kouluista oli nimennyt oppiaineet, joissa aihekokonaisuuksia käsitellään. Jotkut olivat jakaneet tavoitteita ja sisältöjä oppiaineittain vuosiluokille. Aihekokonaisuuksien kunta- tai koulukohtaiset tulkinnat olivat harvassa. Aihekokonaisuuksilla haettu muutos oli vasta aluillaan.

Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen toteutumisen seurannassa vuonna 2008 analysoiduissa kuntien ja koulujen opetussuunnitelmissa oli vain yksi kunta, jonka opetussuunnitelmassa aihekokonaisuuksia käsittelevässä osiossa oli pelkästään opetussuunnitelman perusteiden teksti. Muutamissa opetussuunnitelmissa oli luettelo

aihekokonaisuuksista ja niiden yhteyksistä eri oppiaineisiin. Muut olivat pohtineet aihekokonaisuuksia paikallisesta näkökulmasta ja kirjanneet tarkennettuja tavoitteita ja sisältöjä joko otsikon ”Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet” alle tai oppiaineiden kohdalle tai molempiin. Kahden koulun opetussuunnitelmassa sanottiin, että aihekokonaisuuksista päätetään vuosisuunnitelmassa.

Suurin osa kunnista ja kouluista oli avannut aihekokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä ja kytkenyt ne eri oppiaineisiin. Kolmasosa oli jakanut tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokille ja hahmottanut aihekokonaisuuksille oppimispolkua oppiaineen sisälle. Vain muutamassa kunnassa tai koulussa oli etsitty aihekokonaisuuksien avulla oppiaineiden välistä yhteistyötä. Muutamassa opetussuunnitelmassa oli tekstiä siitä, mitä aihekokonaisuuksien käsittely tarkoittaa arkikäytännöissä ja toimintakulttuurissa.

Ihmisenä kasvaminen oli nostettu lähes kaikissa kouluissa keskeiseksi tehtäväksi ja aihekokonaisuudeksi. Jotkut olivat laittaneet aihekokonaisuuksia tärkeysjärjestykseen ja tehneet tärkeimpinä pitämilleen muita perusteellisemmän suunnitelman. Teknologia, yrittäjäyys, ympäristökasvatus/kestävä kehitys ja tapakasvatus olivat analysoiduissa opetussuunnitelmissa painoalueiksi nostettuja teemoja. Muutamassa opetussuunnitelmassa aihekokonaisuuksien osana oli tietostrategia ja ympäristöohjelma tai kestävän kehityksen ohjelma. Jotkut olivat jakaneet aihekokonaisuudet luokka-asteille siten, että jokaista aihekokonaisuutta opetetaan vähintään kaksi kertaa perusopetuksen aikana. Jotkut olivat niputtaneet aihekokonaisuuksia yhteen ja tehneet niiden toteuttamisesta suunnitelmat.

Lähes kaikissa opetussuunnitelmissa aihekokonaisuuksia oli pohdittu ja niiden tavoitteita ja sisältöjä avattu paikallisista lähtökohdista. Tavoitteita ja sisältöjä oli siirretty oppiaineisiin ja niillä oli haettu oppiaineiden yhteyksiä yleisempiin kasvatuksellisiin tavoitteisiin ja paikallisyhteisöön. Aihekokonaisuuksien siirto oppiaineisiin niille luonteenomaisesta näkökulmasta oppilaan kehitysvaiheen edellyttämällä tavalla näytti onnistuneen. Oppiaineiden välistä yhteistyötä oli kuvattu harvoin. Kirjoitetuista opetussuunnitelmista on vaikea nähdä, miten aihekokonaisuudet näkyvät tapahtumissa ja toimintakulttuurissa, mutta joistakin sai positiivisia viittauksia tämän toteutumisesta.

Kansainvälistä vertailua

Pyrkimys oppiainerajat ylittävään opetukseen ei ole vain suomalainen ilmiö, vaan sillä on vahva asema kansainvälisestäkin. Tapa ja laajuus, jolla eheyttämistä viedään eteenpäin, vaihtelee eri maiden välillä. Keinovalikoima on moninainen. Petra Packalenin selvityksessä kuvataan 15 maan ratkaisuja.

Yhteiskunnallisen keskustelun keskeiset viestit

Aihekokonaisuudet ovat joustava mahdollisuus tuoda uusia teemoja tai painotuksia ajankohtaisesta yhteiskunnallisesta ja pedagogisesta keskustelusta koulukulttuuriin sekä lisätä vuorovaikutusta kulloinkin tarpeelliseksi koettujen yhteistyötahojen kanssa. Koska aihekokonaisuuksien tavoitteet ja sisällöt ovat oppiaineita väljemmin määriteltyjä, niiden päivittäminen ajan haasteisiin on joustavampaa.

Seuraavat näkökulmat on koottu Opetushallituksessa eri aihekokonaisuuksista vastaavien tärkeäksi nostamista viesteistä.

Eettisyys on inhimillisen toiminnan perusta. Ovatko lapset ja nuoret omaksuneet perinteisen suomalaisen arvopohjan ja jos ovat, kuka ja missä heidät on siihen kasvattanut? Millaista

arvo-osaamista, tunneälyä, empatiaa ja vastuullisuutta koulun toimintakulttuuri vahvistaa? Miten eri kulttuureista tulevien arvot kohtaavat? Pitäisikö eettisyyteen kasvattaminen olla keskeisemmin ja näkyvämmiin esillä?

Oppiaineita opiskeltaessa omaksutaan runsaasti tietoja ja taitoja. Ovatko painotukset toisaalta tiedollisten valmiuksien oppimiseen ja toisaalta arjen perustaitojen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen tasapainossa? Kehittyvätkö elämässä tarvittavat toimintavalmiudet perusopetuksen aikana sellaiselle tasolle, että elämän hallinta ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen onnistuu? Onko aihekokonaisuuksien ydintehtävä toimintavalmiuksien kehittämisessä?

Koulujen halutaan ottavan yhä enemmän huomioon perheissä, yhteiskunnassa, ympäristössä ja työelämässä ilmenevät ongelmat ja kasvattamaan uutta sukupolvea kohtaamaan paremmin ajankohtaiset ja tulevat haasteet. Tämä edellyttää kouluilta avautumista yhteistyöhön. Se taas edellyttää aikaresurssien antamista ja opettajien työnkuvan uudelleen arviointia. Mihin koulujen vastuu ulottuu perustehtävän vaarantumatta? Mahdollistaako ilmiökeskeinen opiskelu oppiainekeskeistä opiskelua paremmin keskeisten kompetenssien kehittymistä? Mihin kodin ja koulun yhteistyön tulisi painottua?

Ilmastonmuutos, ympäristön tilan huononeminen ja luonnonvarojen riittämättömyys ovat näkyvästi esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tietoisuus nykyisen elämäntavan seurauksista ja muutostarpeiden mittavuudesta on lisääntynyt, mutta ei nuorten keskuudessa. Miten nostaa lasten ja nuorten ympäristötietoisuutta ja motivoida suurten haasteiden jalkauttamista arjen valintojen ja toimintatapojen tasolle? Miten uhkien ymmärtämisestä seuraa halu toimia kestävä tulevaisuuden puolesta? Opitaanko riskitietoisuutta ja valmiuksia muutoksen ja epävarmuuden käsittelyyn?

Lasten ja nuorten kulttuurit, harrastukset ja toimintaympäristöt ovat usein koulumaailmassa vain heikosti tunnettuja. Miten koulu ja nuorten muut ympäristöt saataisiin hedelmälliseen vuorovaikutukseen, tukemaan kasvua eri näkökulmista? Miten tukea virtuaalisten ympäristöjen ja todellisuuden välisen eron syvällisempää ymmärrystä? Miten koulun tulisi hyödyntää informaalia ja nonformaalia oppimista, jotta koulukulttuuri ei etäännyisi lasten ja nuorten todellisuudesta?

Oppilaiden luovuuden, ilmaisun ja yhteisöllisyyden muodot ovat aikaisempaa mediavälitteisempiä. Mediaympäristöissä lapset ja nuoret ovat toimijoita ja tiedon tuottajia. Miten koulu voisi vahvistaa oppilaiden motivaatiota ja osallisuutta huomioimalla uudet toimintaympäristöt ja -tavat? Mediaympäristöissä korostuu yhä voimakkaammin kulttuurin multimodaalinen luonne. Miten erilaiset mediamuodot tulisi huomioida nykyistä paremmin pohdittaessa opetuksen eheyttämistä? Miten mediataitojen eheyttävään oppimiseen kytkettäisiin nykyistä vahvemmin eettinen kasvatus, arvojen pohdinta ja kriittisen ajattelun kehittyminen?

Koulujen kehittämisestä puhutaan aiempaa enemmän taloudellisin termein. Kilpailukyvyyn kehittäminen on tullut monessa muodossa tutuksi myös kouluissa. Miten kilpailu ja yhteisöllisyyden lisääntyvä tarve sovitetaan yhteen? Millaista talousosaamista tulevaisuudessa tarvitaan? Miten yrittäjyyteen kannustetaan? Miten vähenevillä resursseilla taataan laatu?

Lasten ja nuorten hyvinvointi on oppimisen edellytys. Miten tunnistetaan ja varmistetaan hyvinvoinnin edellytykset? Miten luodaan turvallinen, kannustava ja kaikkien hyvinvoinnista vastuuta ottava ilmapiiri? Miten fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus taataan?

Koulujen demokratiakasvatukseen kuuluu omien vaikutusmahdollisuuksien ymmärtäminen ja oikeat osallistumisen kokemukset. Avainkysymys on, syntyykö nuorelle koulu-uransa

aikana kokemus, että häntä kuullaan, hänen mielipidettään arvostetaan ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Koulussa tulisi olla aikaa puntaroivalle keskustelulle ja oman kansalaisidentiteetin hakemiselle. Osallisuutta edistävät oppilaskeskeiset ja yhteistoiminnalliset opetusmenetelmät sekä verkkoyhteisöllisyyden hyödyntäminen ovat keskeisiä myös kansalaistaitojen ja osallisuuden edistämisessä.

Maapallon muutosprosessit ja haasteet ovat yhä useammin yhteisiä, mutta mahdollisuudet vastata niihin eriytyvät köyhien ja rikkaiden maiden elintasokuilun kasvaessa. Miten voimistuvat muuttoliikkeet, lisääntyvä monikulttuurisuus ja erilaisten ihmisryhmien väliset intressit osataan kohdata? Missä ja miten opitaan toimimaan monikulttuurisissa ja kansainvälistyvissä toimintaympäristöissä? Millaista kulttuuriosaamista tarvitaan? Miten maailman kansalaisen taitoja ja globaalivastuuta opitaan? ”Toimi paikallisesti ja ajattele globaalisti” on aiempaa keskeisempi taito.

Loppupäätelmiä

Vaikka koko peruskoulun ajan tavoitteena on ollut opetuksen eheyttäminen aihekokonaisuuksien avulla, haettu muutos on toteutunut hitaasti. Varsinkin yläluokilla aihekokonaisuudet koetaan usein ylimääräisenä työnä, johon halutaan ylimääräisiä resursseja. Aihekokonaisuuksien käsittely oppiaineiden sisällä onnistuu, mutta oppiaineiden välinen integraatio sekä opetuksen ja muun toimintakulttuurin hahmottaminen kokonaisuutena on edelleen harvinaisempaa.

Syitä aihekokonaisuuksilla haetun muutoksen hitaaseen etenemiseen ovat Opetushallituksen aihekokonaisuusasiantuntijoiden näkemyksen mukaan:

- Aihekokonaisuudet eivät näy opetussuunnitelman perusteissa oppiaineiden kuvauksissa riittävästi ja eri oppiaineiden sisällöt eivät muodosta helposti hahmotettavia kokonaisuuksia ilmiölähtöiselle käsittelylle
- Opetussuunnitelman perusteiden aihekokonaisuuksissa ei ole kuvattu oppimispolkuja, työ jäi paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön
- Aihekokonaisuuksille ei ole osoitettu tuntijaossa vuosiviikkotunteja
- Nykyiset aihekokonaisuudet ovat liian laajoja, ja samaan aihekokonaisuuteen on liitetty liikaa erilaisia näkökulmia
- Aihekokonaisuudet ovat erimittaisia ja niitä on liian monta
- Ohjaus ei ole ollut riittävää
- Opettajankoulutus ei tarjoa tarpeeksi eväitä oppiaineiden välisen yhteistyön toteuttamiseen
- Vaikka aihekokonaisuuksien käsittelyyn on aiempaa enemmän oheismateriaaleja, oppikirjat eivät tue oppiaineiden välistä yhteistyötä tarpeeksi
- Oppiaineiden integraatio edellyttää koulun johtamiseen ja työn organisoimiseen liittyviä toimia

Tuntijaossa pohdittavaa:

- Missä laajuudessa eheyttämisen halutaan jatkossa toteutuvan
- Millä keinoin eheyttämisen ohjataan
- Pitäisikö aihekokonaisuuksien merkitystä selkiyttää, ohjataanko niillä ilmiökeskeiseen opetukseen, kompetenssien kehittämiseen vai johonkin muuhun
- Pitäisikö aihekokonaisuuksille antaa tuntiresursseja
- Pitäisikö aihekokonaisuuksia olla vähemmän ja voisivatko jotkut niistä toimia sateenkaarina toisille
- Pitäisikö oppiaineiden integraation näkyä tuntijaossa

- Pitäisikö integraation olla yleisempää alaluokilla vai onko tarve ilmiökeskeiselle opetukselle suurempi yläluokilla
- Pitäisikö valtakunnallisesti määriteltyjen aihekokonaisuuksien rinnalle jättää tilaa koulukohtaisille aihekokonaisuuksille

Opetussuunnitelman perustetyössä pohdittavaa

- Pitäisikö aihekokonaisuuksista rakentaa oppimispolku opetussuunnitelman perusteisiin ja osoittaa selvemmin yhteydet oppiaineiden integraatiolle
- Miten paikallista opetussuunnitelmatyötä voitaisiin ohjata tehokkaammin
- Miten oppimateriaalit voisivat auttaa integraation toteutumisessa

Lähteet

Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö I, Opetussuunnitelman perusteet (1970). Komiteanmietintö 1970: A 4. Helsinki

Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö II, Oppiaineiden opetussuunnitelmat (1970). Komiteanmietintö 1970: A 5. Helsinki

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985. Kouluhallitus. Helsinki.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Opetushallitus. Helsinki.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus. Helsinki

Loukola, Marja-Leena (toim.) 2004. Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Opetushallitus.